

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลแต่ละคนย่อมมีความต้องการ ข้อเสนอแตกต่างกันเพื่อตอบสนองความต้องการ เพื่อการดำรงชีวิต (ตัวอย่างเช่น ไข้ในชีวิตประจำวัน แก่ปัญหาส่วนตัว ศึกษาตามข่าวสารและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง) เพื่อการศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ และอื่น ๆ ในขณะที่แหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อเสนอแนะอาจเป็นระบบที่รู้จักกันดี เช่น ห้องสมุด ศูนย์ข้อเสนอแนะ หรือจากแหล่งข้อเสนอแนะส่วนบุคคล (Wilson 1981 : 3-15) ดังการวิจัยความต้องการข้อเสนอแนะของคนชราในเมืองเมลเบิร์น (Melbourn) เซทริงวูด (Ringwood) และครอยดอน (Croydon) ประเทศออสเตรเลียที่พบว่า คนชราต้องการข้อเสนอแนะเกี่ยวกับชีวิตประจำวันมากที่สุด ได้แก่ การขนส่ง ที่อยู่อาศัย สุขภาพและโภชนาการ การรักษาพยาบาลและดูแลบ้าน สวัสดิการ การรักษาและซ่อมแซมบ้าน และความสัมพันธ์ในครอบครัว แหล่งที่ได้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อนบ้าน และวัสดุพิมพ์ (Williamson and Stayner 1980 : 188-195) หรือจากการศึกษาของ Lin และ Garvey (1972 : 5-36) ที่ได้ศึกษาถึงความต้องการและการใช้ข้อเสนอแนะของนักวิทยาศาสตร์และนักเทคโนโลยี ผู้ทำหน้าที่ด้านการวิจัยและการสอนพบว่าผู้ใช้ทั้ง 2 กลุ่ม มีความต้องการข้อเสนอแนะแตกต่างกันคือ กลุ่มผู้ทำหน้าที่ด้านการวิจัยมีความต้องการข้อเสนอแนะเพื่อค้นหาความรู้ใหม่ ๆ โดยต้องการข้อเสนอแนะในรูปเอกสารที่มีข้อมูลทันต่อเหตุการณ์ แต่กลุ่มผู้ทำหน้าที่สอนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ในห้องสมุดเพียงพอกับความต้องการทางการสอน

เกี่ยวกับการศึกษาความต้องการและการใช้ข้อเสนอแนะทางด้านวิทยาศาสตร์ สุขภาพในอดีตที่ผ่านมา การศึกษาเกี่ยวกับทางด้านนี้มีน้อยมาก ส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้และการใช้ห้องสมุดแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการใช้บริการห้องสมุด ดังการวิจัยผู้ใช้ห้องสมุดคณะกรรมการอัลเบอร์ตา โรคินส์ราเรอริง และการวิจัยภาคใต้ศึกษาผู้ใช้ห้องสมุด 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มที่ปรึกษาและ

กลุ่มผู้รับคำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือตอบคำถามและการขอบริการสนทนา พบว่า ผู้ใช้ทั้งหมดใช้ทรัพยากรนี้เป็นคู่มือในอัตราสูงที่สุด และผู้บริหารใช้ทรัพยากรออนไลน์มากที่สุด

(Groves and Davis 1980:22-29) อย่างไรก็ตามการศึกษาค้นคว้าความต้องการ

สนทนาของผู้ใช้ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพที่มีปรากฏ Strasser (1978:200-209)

ได้ศึกษาความต้องการสนทนาของแพทย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐนิวยอร์ก พบว่าแพทย์ส่วนใหญ่ต้องการสนทนาเกี่ยวกับการพัฒนาใหม่ ๆ ในสาขาวิชาเฉพาะ เพื่อปรับปรุงสนทนาของตน แหล่งสนทนาที่ใช้มากที่สุด คือ วารสาร ผู้ร่วมงานและหนังสือ ลักษณะเฉพาะบุคคล (จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน สถานที่ทำงานทางภูมิศาสตร์ ประเภทของงานที่ปฏิบัติ (โรงพยาบาล ไม่ใช่ โรงพยาบาล ส่วนตัวและอื่น ๆ)) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยหรือการศึกษา) มีความสัมพันธ์กับความต้องการสนทนาเฉพาะสาขาวิชาและแหล่งสนทนาที่ใช้

สำหรับในประเทศไทย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เช่นเดียวกับต่างประเทศ มักเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผู้ใช้และการใช้บริการห้องสมุด เช่น นวลลอบ ไชยมงคล (2522) ได้ศึกษาการใช้ทรัพยากรห้องสมุดเพื่องานเขียนและงานวิจัยของคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสุนีย์ นุ้ยจันทร์ (2524) ได้สำรวจความต้องการในการใช้บริการของผู้ใช้ห้องสมุด คณะเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย เพื่อทราบความต้องการในการใช้บริการห้องสมุดของอาจารย์ และนิสิต นักศึกษา คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดังนั้นการวิจัยในอดีตที่ยาวนานจึงมักเป็นการสำรวจเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด ความต้องการใช้ทรัพยากรห้องสมุด และความต้องการบริการห้องสมุดของผู้ใช้

เนื่องจากศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นแหล่งการศึกษาและวิจัยขั้นสูงทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพในระดับต่าง ๆ หากการค้นคว้าวิจัยในสาขาต่าง ๆ ทางด้านการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ให้บริการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในอันที่จะทำนุบำรุงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของชาติ คณาจารย์ของ

ศูนย์นอกจากมีหน้าที่หลักทางการสอนแล้ว ยังผลิตผลงานทางวิชาการ ให้บริการทางวิชาการ ตลอดจนให้คำแนะนำและปรึกษาแก่ประชาชนทางด้านสุขภาพอนามัยและสาธารณสุข ซึ่งมีฐานงานผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น วารสารศูนย์แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลิตรายการวิทยุชื่อ "รายการสนทนาสุขภาพ" และผลิตรายการโทรทัศน์ชื่อ "รายการสุขภาพบ้านเฮา" (มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะแพทยศาสตร์ 2524: 22-29)

ในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น คณะจารย์ย่อมมีความต้องการข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจนั้นให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เมื่อคณะจารย์เกิดความต้องการข้อเสนอแนะแล้ว ย่อมแสวงหาข้อเสนอแนะจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตน ทั้งจากแหล่งข้อเสนอแนะภายในสถาบัน (สำนักวิทยบริการ ห้องสมุดคณะต่าง ๆ ห้องสมุดศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ทรัพยากรของภาควิชา ทรัพยากรส่วนทั่ว ภาา) และแหล่งข้อเสนอแนะภายนอกสถาบัน (หน่วยราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ห้องสมุด ศูนย์เอกสาร ช่างงาน รายการวิทยุและโทรทัศน์ ภาา)

จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายศึกษาความต้องการและการใช้ข้อเสนอแนะของคณะจารย์ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งเป็นบุคลากรหลักของมหาวิทยาลัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้คือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของการใช้ข้อเสนอแนะ ได้แก่ เพื่อการสอน การผลิตงาน วิชาการ และการบริการทางวิชาการ
2. ความต้องการข้อเสนอแนะ ได้แก่ ข้อเสนอแนะสาขาวิชาใด (Subjects) ข้อเสนอแนะในรูปแบบใด (Formats) ลักษณะข้อเสนอแนะที่ต้องการ (Characteristics) ความถูกต้อง (Accuracy) และระยะเวลาที่ต้องการใ้รับข้อเสนอแนะ (Urgency)
3. แหล่งข้อเสนอแนะที่คณะจารย์ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพใช้
4. ปัญหาในการใช้ข้อเสนอแนะและการให้บริการ ข้อเสนอแนะของห้องสมุด ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

แนวเหตุผล

ลักษณะเฉพาะบุคคลและวัตถุประสงค์ของการใช้ข้อสนเทศ (เพื่อการสอน การผลิตงานวิชาการ และการบริการทางวิชาการ) ที่มีความแตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความต้องการและการใช้ข้อสนเทศของคณาจารย์

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

1. ตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ลักษณะเฉพาะบุคคล (คณะที่สังกัด จำนวนปีที่สอน ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สอน ตำแหน่งทางวิชาการ) และวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อสนเทศ (เพื่อการสอน การผลิตงานวิชาการ และการบริการทางวิชาการ)

2. ตัวแปรตามที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ความต้องการข้อสนเทศ (ข้อสนเทศสาขาวิชาใด ข้อสนเทศในรูปแบบใด ลักษณะของข้อสนเทศ ความถูกต้อง และระยะเวลาที่ต้องการได้รับข้อสนเทศ) แหล่งข้อสนเทศที่คณาจารย์ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพใช้ และปัญหาในการใช้ข้อสนเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีผู้ศึกษาวัดวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อสนเทศ อันได้แก่ เพื่อการสอน การผลิตงานวิชาการ และการบริการทางวิชาการ นอกจากนั้นยังศึกษาความต้องการ และการใช้ข้อสนเทศของคณาจารย์ทั้ง 6 คณะ ของศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์ ตามบัญชีรายชื่อคณาจารย์ ปีงบประมาณ 2528 จำนวน 300 คน โดยไม่รวมคณาจารย์ที่อยู่ในระหว่างการศึกษาต่อ ฝึกอบรม กูงาน และอาจารย์พิเศษ

ในการศึกษาความต้องการและการใช้ข้อสนเทศนั้น จะศึกษาเฉพาะความต้องการ และการใช้ข้อสนเทศที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของคณาจารย์ อันได้แก่ การสอน การผลิตงานวิชาการ และการบริการทางวิชาการ เท่านั้น แต่จะไม่ศึกษาถึงความต้องการและการใช้ข้อสนเทศเพื่อวัตถุประสงค์อื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดในแบบสอบถามจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ คณะที่สังกัด จำนวนปีที่สอน ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่สอน ตำแหน่งทางวิชาการ การผลิตงานวิชาการ และการบริการทางวิชาการ

ส่วนที่ 2 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อสนเทศ ความต้องการข้อสนเทศ และแหล่งข้อสนเทศ ที่คณาจารย์ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพใช้

ส่วนที่ 3 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการให้บริการห้องสมุดศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และปัญหาในการให้บริการห้องสมุดศูนย์

แบบสอบถามนี้ทดสอบขั้นต้นกับคณาจารย์ของศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 15 คน ดังนี้ คณะทันตแพทยศาสตร์ 2 คน คณะเทคนิคการแพทย์ 2 คน คณะพยาบาลศาสตร์ 3 คน คณะแพทยศาสตร์ 5 คน คณะเภสัชศาสตร์ 1 คน และคณะสาธารณสุขศาสตร์ 2 คน หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม และแจกแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้วแก่คณาจารย์ในคณะต่าง ๆ ดังกล่าว

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์หา อัตราร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติคานส์คอมพิวเตอรส์ (SPSS-X) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้วิเคราะห์ด้วยแปรลักษณะเฉพาะบุคคล คือ คณะที่สังกัดและ สาขาวิชาที่สอนกับตัวแปรตาม ได้แก่ สาขาวิชา รูปแบบและลักษณะของข้อสนเทศที่ต้องการ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อสนเทศ ความต้องการและการใช้ข้อสนเทศ แหล่งข้อสนเทศที่ใช้ และปัญหาในการใช้ข้อสนเทศของ คณาจารย์ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสร้างระบบข้อสนเทศของ ห้องสมุดศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ปรับปรุงการดำเนินงาน และบริการของห้องสมุดศูนย์ ให้สนองตอบความต้องการของคณาจารย์ เพื่อการปฏิบัติงานให้ได้มากที่สุด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อเท็จจริง ความรู้ คำแนะนำ หรือความคิดที่
ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือข้อเขียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร เอกสาร
หนังสือพิมพ์ รายงาน โสตทัศนวัสดุ และในรูปแบบที่ใช้กับคอมพิวเตอร์ ได้แก่ เทปแม่เหล็ก
จานแม่เหล็ก ฯลฯ

แหล่งข้อเสนอแนะที่ใช้ หมายถึง แหล่งที่รวบรวมและเผยแพร่ข้อเสนอแนะ
อาจเป็น ศักดิ์บุคคล สถานที่ ทรัพยากร หรือแหล่งข้อเสนอแนะที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น

ความต้องการข้อเสนอแนะ หมายถึง ความต้องการให้ใครมาซึ่งข้อเสนอแนะ
ในลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของแต่ละบุคคล

รูปแบบข้อเสนอแนะ หมายถึง ข้อเสนอแนะที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือ
ข้อเขียนผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ สิ่งพิมพ์ (เช่น หนังสือ วารสาร เอกสาร
รายงาน หนังสือพิมพ์ ฯลฯ) วัสดุย่อยส่วน โสตทัศนวัสดุ ซอฟต์แวร์ที่ใช้กับคอมพิวเตอร์
การนำเสนอ การพบปะสนทนาเป็นกลุ่มหรือเฉพาะบุคคล เป็นต้น

ลักษณะข้อเสนอแนะ หมายถึง ลักษณะการเสนอ รายละเอียด เนื้อหาสาระ
ของข้อเสนอแนะในรูปแบบต่าง ๆ โดยทั่วไปลักษณะของข้อเสนอแนะมี 2 ระดับ คือ
ข้อเสนอแนะที่ให้รายละเอียดกว้าง ๆ หรือทั่วไป และข้อเสนอแนะที่ให้รายละเอียดถี่กลง
ไปหรือเฉพาะเจาะจง

ระยะเวลาที่ทองการให้ใครรับข้อเสนอแนะ หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้
ทองการข้อเสนอแนะกำหนดที่จะให้ใครมาซึ่งข้อเสนอแนะที่เราต้องการ เพื่อนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์
ประสงค์ของตน

การให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง การนำข้อเสนอแนะที่ค้นหาหรือใครรับมาแล้ว
นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์

บริการข้อเสนอแนะ หมายถึง การจัดการให้ผู้ใช้ใครรับข้อเสนอแนะที่
ถูกต้อง สมบูรณ์ และตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด

ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง ศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น ประกอบด้วยคณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์

ห้องสมุดศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง ห้องสมุดศูนย์กลางที่ให้
บริการกับผู้ใ้ที่อยู่มากมายต่าง ๆ ในศูนย์วิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งขณะนี้มีที่ทำการอยู่ที่
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิทยาศาสตร์สุขภาพ หมายถึง กลุ่มสาขาวิชาทางด้านสุขภาพและอนามัย
ประกอบด้วย สาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ อนามัยและสาธารณสุขศาสตร์
การพยาบาล เทคนิคการแพทย์ กายภาพและกิจกรรมบำบัด เวชศาสตร์เขตร้อนและวิทยา
ศาสตร์การแพทย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย